

TEXT 1

1. Pravá chvíľa kariéry Vigga Mortensena prišla až po štyridsiatke, keď dostal ponuku hrať vo filme Pán prsteňov postavu Aragorna.
2. „Najskôr som odmietol, ale môj syn povedal, že by som bol blázon, keby som to nezobral. A mal pravdu. Bolo to úžasné nakrúcanie,“ spomína na rolu, pri ktorej si zlomil dva prsty a naučil sa bojovať mečom. Neváhal dokonca vo svojom kostýme aj spať, aby sa s postavou dokonale zžil.
3. Jednou z posledných úloh Mortensena, ktorý na jeseň oslávi päťdesiatku, je profesor literatúry, ktorého román o eutanázii nacisti zneužili na svoju propagandu.
4. „Režisér si myslel, že som sa zbláznil, keď som pre film Good navštívil koncentračné tábory v Poľsku.“
5. Viggo otvorene hovorí, že herectvo nie je preňho najdôležitejšie.
6. „Keby to záviselo odo mňa, asi by som vôbec nenakrúcal. Lenže potrebujem peniaze, aby som mohol písať a maľovať.“
7. Na svojom konte má tri džezové albumy, množstvo umeleckých fotografií, malieb a knihu básní.

Pri vypracovaní úloh môžete použiť pomôcku: <http://slovniky.juls.savba.sk>

01

- A) Určte slovný druh podčiarknutého slova vo vete č. 2.
- B) Bola by veta napísaná pravopisne správne, ak by sme toto podčiarknuté slovo nahradili slovným spojením *do konca*?

02

Vypíšte z textu všetky vokalizované predložky.

03

Určte slovný druh podčiarknutého slova vo vete č. 1.

04

jeseň – chvíľa – prst – herectvo

- A) Určte skloňovací vzor týchto slov.
- B) Z uvedených slov utvorte 1 prídavné meno.
- C) Akým slovotvorným postupom vzniklo vami vytvorené prídavné meno?
- D) Vyberte jedno zo slov a utvorte z neho 1 expresívne slovo.

E) Každý klavirista musí pravidelne cvičiť prstoklad. Akým slovotvorným postupom vzniklo podčiarknuté slovo?

F) Z akého základového slova bolo odvodené slovo herectvo?

05

Osobné zámená vo vetách č. 5 a č. 6 dajte do základného tvaru.

06

Z textu vypíšte 1 združené pomenovanie.

07

Z textu vypíšte 1 slovo (príp. slovné spojenie), v ktorom dochádza k spodobovaniu.

08

Rozdeľte slová *kariéra* a *fotografia* na slabiky.

09

Ktorý slovný druh v texte chýba a vôbec sa v ňom nevyskytuje?

10

A) Určte skloňovací vzor slova *rola* a *rol'a*?

B) Rozlíšte význam slov *rola* a *rol'a*.

C) Vyhľadajte v texte synonymum slova *rola*.

D) Ide v prípade slov *rola* a *rol'a* o synonymá, homonymá, antonymá alebo paronymá?

Zdôvodnite svoju odpoveď

11

A) Je podčiarknuté slovo vo vete č. 7 použité v základnom (doslovnom) alebo v prenesenom význame? Zdôvodnite svoju odpoveď.

B) Ako nazývame ustálené spojenie viacerých slov, ktoré má prenesený význam?

12

Koľko viet tvorí súvetie č. 3?

13

Aká je gramatická forma rozprávača v uvedenom texte?

14

Patrí podčiarknuté sloveso vo vete č. 6 medzi jednovýznamové alebo viacvýznamové slová? Zdôvodnite svoju odpoveď.

15

A) Nájdite v texte 1 vystupňované prídavné meno.

B) Akým slovotvorným postupom vzniklo?

16

A) Akým vetným členom je podčiarknuté podstatné meno vo vete č. 3?

B) Akým vetným členom sú podčiarknuté predložky vo vete č. 3?

17

Nájdite v texte 1 slovo, v ktorom je použitá slabikotvorná spoluhláska.

18

Vysvetlite význam uvedených slov z textu: *kariéra, eutanázia, propaganda*.

19

V časti č. 2 je dvakrát podčiarknuté slovo a. Určte jeho slovný druh.

20

A) Aké druhy interpunkčných znamienok boli použité v texte?

B) Aké druhy diakritických znamienok boli použité v texte?

2 RIEŠENIE

01. A) dokonca – častica – zdôrazňuje význam slova, pred ktorým stojí (vo význame ba, ba aj)
B) Nie, v tomto prípade by išlo o spojenie predložky a podstatného mena. Zmenilo by to zmysel vety.
02. vo (filme), vo (svojom kostýme), odo (mňa)
03. štyridsiatka (podobne ako ďalej v texte slovo päťdesiatka) – podstatné meno + iné prípady tisícika (ALE: tisíc, milión, miliarda – číslovky – otázka: koľko?)
04. A) jeseň – dľaň / chvíľa – ulica / prst – dub / herectvo – mesto
B) napr. jeseň – jesenný, chvíľa – chvíľkový, dochvíľny, prst – prstový, prstíček, prstisko, herectvo – herecký
C) odvodzovanie
D) napr. chvíľa – chvíľka (zdrobnenina), prst – prstíček, prstisko
E) skladanie
F) herec (slovo herec zo slovesa hrať)
05. preňho – on, odo mňa – ja
06. koncentračný tábor (príp. aj názov Pán prsteňov) + na doplnenie: výraz koncentrák – univerbizácia (štylisticky príznakové slovo)
07. napr. z posledných, úloh, navštívil, v Poľsku, malieb
08. ka-ri-é-ra, fo-to-gra-fi-a
09. citoslovce
10. A) žena
B) rola – úloha, funkcia; roľa – pole, pozemok

- C) úloha, príp. v tomto texte postava
D) slová rola a roľa sú paronymá – zvukovo podobné slová (v prípade homoným by museli byť zvukovo rovnaké), ale významovo nesúvisia
11. A) V tomto prípade je slovo *konto* použité v prenesenom význame – konto je bankový účet; mať na svojom konte (niečo) = obrazné vyjadrenie: vytvoriť niečo, byť autorom niečoho – frazeologizmus
B) frazeologizmus
Na doplnenie: frazeologizmus ≠ združené pomenovanie.
12. 3 vety
Na doplnenie: prisudzovacie sklady: (on) oslávi / (on) je profesor / nacisti zneužili.
13. 3. osoba singuláru – ON-rozprávanie
14. nakrúcať / nakrútiť – má viac významov:
1. navinúť, namotať;
2. urobiť obrazový / zvukový záznam – natočiť film, hudbu;
3. otočiť
15. A) najdôležitejšie
B) odvodzovanie
16. A) (nezhodný) prívlastok
B) žiadnym, predložky nemôžu byť vetným členom
17. prsty, prsteň
18. kariéra – úspešný postup v zamestnaní, v nejakej inej činnosti (umelecká, politická)
eutanázia – usmrtenie nevyliciteľne chorého človeka zo súcitu
propaganda – verejné šírenie myšlienok s cieľom získať prívržencov
19. **A** (častica) mal pravdu. Bolo to úžasné nakrúcanie,“ spomína na rolu, pri ktorej si zlomil dva prsty **a** (spojka) naučil sa bojovať mečom.
20. A) bodka, čiarka, úvodzovky
B) mäkčeň, dĺžeň, dve bodky, vokáň

POUŽITÉ ZDROJE:

PÉTERYOVÁ, O. a kol: Zbierka úloh zo slovenského jazyka. Bratislava: Didaktis 1999. 192 s. ISBN 80-85456-48-6